

Організація адаптивно-динамічного навчання студентів-медиків, спрямованого на розвиток психологічних структур особистості

Filonenko M.M. Organization of adaptive and dynamic training of medical students, aimed at the development of psychological structures of the personality / M.M. Filonenko // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D.Maksymenko, L.A.Onufriieva. – Issue 27. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 581–594.

М.М.Філоненко. Організація адаптивно-динамічного навчання студентів-медиків, спрямованого на розвиток психологічних структур особистості. Розроблено цілісний адаптивно-динамічний процес навчання студентів-медиків, мета якого – розвиток психологічних особистісних структур під час здійснення професійного навчання, що буде враховувати і забезпечувати потенційні можливості формування всіх компонентів їх професійної компетентності. Запропоновано експериментальне навчання студентів – медиків, яке передбачає активне втручання у процес підготовки майбутніх фахівців та перевірку впливу педагогічного супроводу дидактичними засобами і засобами навчальних тренінгів. Розроблене адаптивно-динамічне навчання полягало у створенні методичної системи навчання та відповідних психолого-педагогічних умов, що дозволили управляти навчанням студентів, а саме створено модель методичної системи, яка забезпечує особистісне становлення майбутнього лікаря. Модель адаптивно-динамічного навчання студента вищого медичного навчального закладу розроблялася нами з урахуванням системного і концептуальних підходів до особистісного становлення майбутнього лікаря. Дана модель є складним утворенням, що включає два блоки взаємопов'язаних багатофункціональних компонентів: 1) блок компонентів професійної компетентності; 2) блок організаційно-педагогічних умов забезпечення формування професійної компетентності. Запроваджено такі навчальні дисципліни: «Науково-дослідницька діяльність студентів», «Психологія спілкування», «Педагогіка вищої медичної освіти», тренінги «Розвиток комунікативних навичок у майбутніх лікарів» і «Психолого–педагогічний супровід розвитку майбутніх лікарів у системі компетентнісного підходу до навчан-

ня», змістовий і дидактичний компонент яких забезпечує розвиток психологічних особистісних структур студентів-медиків.

Ключові слова: особистісне становлення, моделювання, адаптивно-динамічний процес навчання, психолого-педагогічні умови, професія лікаря.

М.М.Филоненко. Организация адаптивно-динамического обучения студентов-медиков, направленного на развитие психологических структур личности. Разработан целостный адаптивно-динамический процесс учения студентов-медиков, цель которого – развитие психологических личностных структур при осуществлении профессионального обучения, который будет учитывать и обеспечивать потенциальные возможности формирования всех компонентов их профессиональной компетентности. Предложенное экспериментальное обучение студентов – медиков предполагает процесс подготовки будущих специалистов и проверку влияния педагогического сопровождения дидактическими средствами и средствами учебных тренингов. Разработанное адаптивно-динамическое обучение состояло в создании методической системы обучения и соответствующих психолого-педагогических условий, которые позволили управлять обучением студентов, а именно создана модель методической системы обеспечивает личностное становление будущего врача. Модель адаптивно-динамического обучения студента высшего медицинского учебного заведения разрабатывалась нами с учётом системного и концептуальных подходов к личностному становлению будущего врача. Данная модель включает компоненты: 1) блок компонентов профессиональной компетентности; 2) блок организационно-педагогических условий обеспечения формирования профессиональной компетентности. Ввели такие дисциплины: «Научно-исследовательская деятельность студентов», «Психология общения», «Педагогика высшего медицинского образования», тренинги «Развитие коммуникативных навыков будущих врачей» и «Психолого-педагогическое сопровождение развития будущих врачей в системе компетентностного подхода к обучению», содержательный и дидактический компонент которых обеспечивает развитие психологических личностных структур студентов-медиков.

Ключевые слова: личностное становление, моделирование, адаптивно-динамический процесс обучения, психолого-педагогические условия, профессия врача.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасне суспільство розглядає фахівця не лише як особистість, яка володіє знаннями, вміннями та навичками у професійній сфері, але й як особистість, здатну ефективно діяти у складних, нестандартних ситуаціях, самостійно приймати рішення, творчо розвиватися і самовдосконалюватися, вміти спілкува-

тися з людьми. Ці та інші професійно важливі властивості та особистісні якості визначають професійну компетентність спеціаліста, професія якого відноситься до систем професій «людина-людина».

Формування професійної компетентності у контексті психології особистісного становлення майбутнього лікаря потребує обґрунтування інтегрованої моделі цього становлення та вдосконалення змісту, структури, форм і методів професійної підготовки студентів до виконання лікарської діяльності, визначення психолого-педагогічних умов підвищення їх професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується запропонована стаття. Теоретичний аналіз наукових праць та практичного досвіду дозволив дійти висновку, що розвиток психологічних структур особистості майбутнього лікаря відбувається у період навчання у вищому медичному навчальному закладі. С.Максименко відзначає, що особистість – це конкретний людський індивід з індивідуально виявленими своєрідними розумовими, емоційними, вольовими та фізичними властивостями, тому професійне навчання, особистісне становлення та самоствердження, розвиток інтелектуального потенціалу, духовне збагачення, моральне та фізичне самовдосконалення забезпечує компетентність та компетенцію студента-медика [2, с.51].

Особистість студента розвивається і змінюється впродовж навчання у вищому навчальному закладі та набуває тих професійно-значущих якостей, до яких певна професійна діяльність висуває підвищені вимоги, це, в свою чергу, передбачає психолого-педагогічний супровід процесу навчання студентів.

У новому тлумачному словнику української мови «супровід – це те, що супроводить яку-небудь дію, явище ... товариство, оточення; група людей, яка супроводжує когось» [1, с. 457].

У нашому дослідженні мета педагогічного супроводу полягає у створенні психолого-педагогічних умов професійної підготовки студентів на різних етапах навчання у вищому медичному навчальному закладі з метою їх особистісного становлення. Результатом педагогічного супроводу є забезпечення прогресу в розвитку психологічних особистісних структур значимих в професійній діяльності. Зазначимо, що педагогічний супровід розглядається нами як цілісна діяльність, командна, взаємодія професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу.

Формулювання мети статті (постановка завдання)

Метою нашого дослідження є проектування цілісного адаптивно-динамічного процесу, спрямованого на розвиток психологічних особистісних структур студентів-медиків під час здійснення професійного навчання, який буде враховувати і забезпечувати потенційні можливості формування всіх компонентів їх професійної компетентності. Запропоноване нами експериментальне навчання передбачає активне втручання у процес підготовки майбутніх фахівців і перевірку впливу педагогічного супроводу дидактичними засобами та засобами навчальних тренінгів. Мета розробки та організації адаптивно-динамічного навчання полягає у створенні такої методичної системи навчання та відповідних психолого-педагогічних умов, що дозволять управляти навчанням студентів, а саме створити таку модель методичної системи, яка забезпечить особистісне становлення майбутнього лікаря.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

В основу організації моделі навчання, спрямованої на особистісне становлення майбутнього лікаря, покладена психолого-педагогічна підготовка студентів, що об'єднує навчальну, розвивальну і науково-дослідницьку діяльність вищого медичного навчального закладу. Саме тому, становленню особистості студента-медика сприятиме цілеспрямовано організований педагогічний процес і чітко розроблене керівництво з боку викладачів.

Модель адаптивно-динамічного навчання студента вищого медичного навчального закладу розроблялася нами з урахуванням системного і концептуальних підходів до особистісного становлення майбутнього лікаря. Дана модель є складним утворенням, що включає два блоки взаємопов'язаних багатофункціональних компонентів: 1) блок компонентів професійної компетентності; 2) блок організаційно-педагогічних умов забезпечення формування професійної компетентності (рис. 1).

Запропоноване нами експериментальне навчання передбачає активне втручання у процес підготовки майбутніх фахівців та перевірку впливу педагогічного супроводу дидактичними засобами і засобами навчальних тренінгів (рис. 2).

У педагогічну процесі запропонована модель розглядається як особливий вид навчання студентів, забезпечує особистісний розвиток в умовах освітнього процесу, сприяє цілеспрямованому розкриттю здібностей особистості, зростанню її професіоналізму, працездатності, збереженню здоров'я та життя.

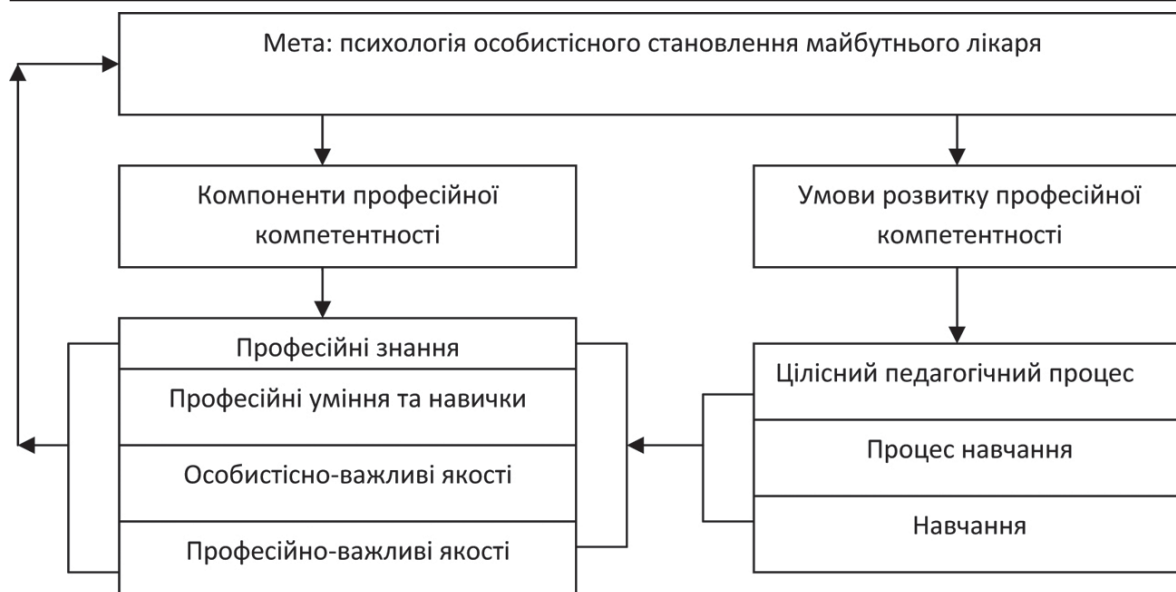

Рисунок 1. Модель професійної компетентності майбутнього лікаря

Виходячи із мети організованого педагогічного супроводу, нами визначено такі завдання:

1. Педагогічні:

- вчити оптимістичному подоланню бар'єрів, стереотипів у процесі навчання і учіння;
- закріплювати успіх і прагнення, уникнення неуспіху;
- націлювати студентів на професійну самоосвіту і саморозвиток в аудиторній, позааудиторній роботі та різних видах практик;

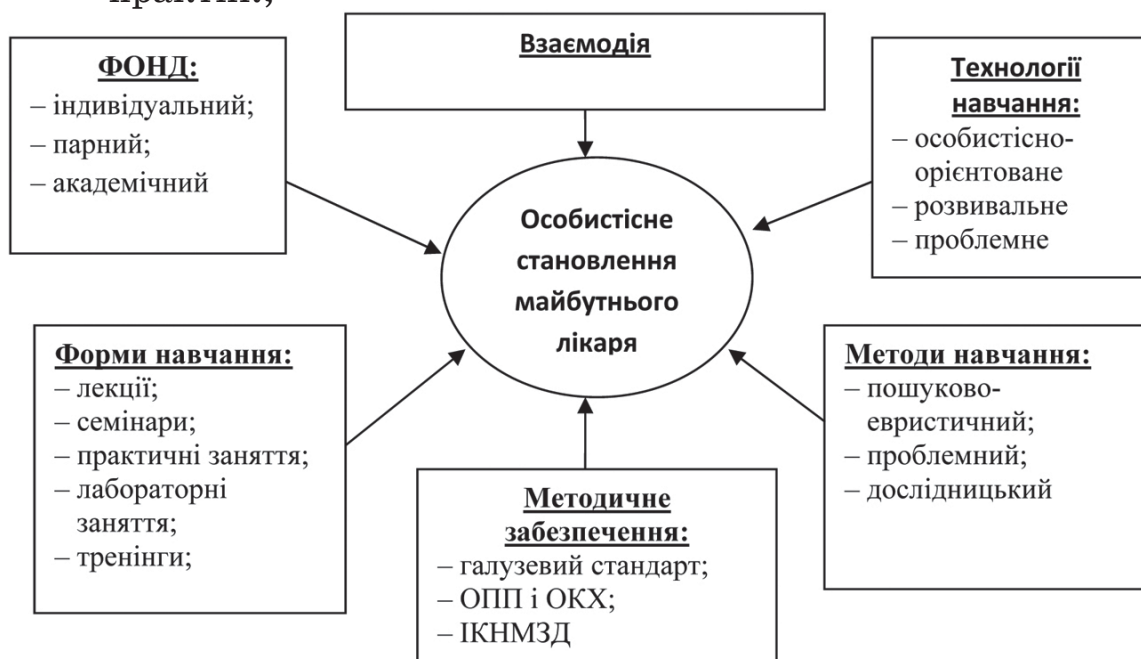

Рисунок 2. Дидактичні засоби педагогічного супроводу особистісного становлення майбутнього педагога

2. Психологічні:

- формувати позитивну навчальну мотивацію, пізнавальний інтерес;
- попереджувати виникнення проблем у навчальному процесі;
- научувати всіх видів рефлексії;
- зорієнтовувати в реальному навчальному процесі на перспективу з позиції самореалізації;
- формувати емоційно-вольову сферу, налагоджувати взаємини між всіма учасниками навчального процесу.

3. Дидактичні:

- розвивати загальнонавчальні вміння та навички, що сприяють усвідомленню технологічних процедур інтелектуальної праці всіх учасників супроводу;
- забезпечити наукові передумови організації критичного мислення;
- шукати нові технології, що спрямовані на розвиток особистісних та професійно-важливих якостей особистості;
- допомагати в набутті практико-орієнтованого досвіду, в розширенні сфери професійної компетентності та компетенції.

4. Технологічно-методичні:

- відбирати методи та форми взаємодії;
- відбирати інструментарії та засоби підготовки;
- навчати прийомам і технікам самозбереження.

Ми прокласифікували професійні компетентності лікаря і вибрали ті, які, на наш погляд, при створенні відповідних умов забезпечать його особистісне становлення і відповідатимуть усім структурним складовим професійної діяльності лікаря. У структуру професійної компетентності нами включено прогностичний, проєктивний, когнітивний, організаторський, комунікативний, аналітичний та рефлексивний компоненти (рис. 3).

Основною сучасною технологією навчання студентів як ключовою у розвитку психологічних особистісних структур майбутнього лікаря виступає проблемне навчання, сутність якого полягає в тому, що у процесі навчання створюються проблемні ситуації (ситуаційні задачі). Для розв'язання ситуаційних задач необхідна сукупність науково-дослідницьких знань, умінь та навичок, які сприятимуть вирішенню проблем, пов'язаних із проблемами охорони здоров'я та лікуванням хворих в майбутньому на основі набутих на різних етапах виконання навчального плану при вивченні цілої низки навчаль-

них дисциплін: анатомії, фізіології, педагогіки, психології, хірургії, терапії та ін. Роль викладача у проблемному навчанні полягає у планомірній, цілеспрямованій постановці перед студентом проблем, наданні, при необхідності, допомоги у вигляді конкретних запитань, пошук відповіді на які наводить їх на розв'язання поставленого завдання. Цим проблемне навчання підвищує мотивацію до вивчення предмета. Використання ситуаційних завдань з метою контролю рівня опанування матеріалу сприяє підвищенню зацікавленості до теми, розвиває навички мислення, тренує пам'ять і допомагає засвоєнню складних тем, а також зосереджує увагу на застосуванні вивченого матеріалу у практичній діяльності. Крім того, студент отримує можливість безпосередньо застосувати отримані впродовж семестра теоретичні знання і закріпити їх під час вивчення професійних навчальних дисциплін та виробничої практики в лікувально-профілактичних умовах.

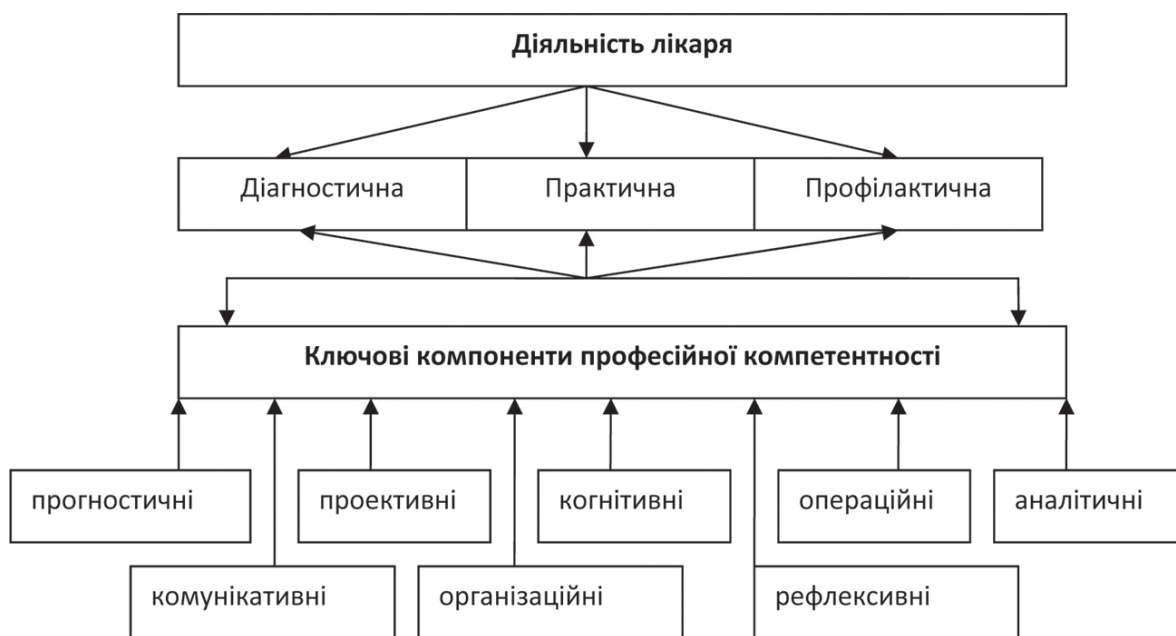

Рисунок 3. Структура професійної компетентності майбутнього лікаря

У цілому прагнули організувати педагогічний супровід таким чином:

- забезпечити цілісність педагогічного впливу на особистісне становлення майбутнього лікаря;
- перевірити обґрунтовані психолого-педагогічні умови особистісного становлення майбутнього лікаря;
- з'ясувати ефективність моделі становлення майбутнього лікаря дидактичними засобами на навчальних заняттях та навчальними тренінгами у процесі навчання;

- запровадити викладання елективного курсу «Науково-дослідницька діяльність студентів»; навчальну дисципліну «Психологія спілкування»; навчальні тренінги «Розвиток комунікативних навичок у майбутніх лікарів» і «Психолого-педагогічний супровід розвитку майбутніх лікарів у системі компетентнісного підходу до навчання»;
- встановити взаємозв'язок з педагогічними працівниками університету, який включає: (роботу з деканатом щодо вдосконалення навчальних планів, з'ясування державних стандартів з метою доведення до відома професійних компетенцій і компетентностей зі спеціальності; координацію роботи з предметними кафедрами та методичними комісіями з метою узгодження та розробки алгоритму оволодіння професійними знаннями, розв'язування клінічних ситуацій, розвитку критичного мислення; індивідуальну роботу з педагогами з метою обміну досвідом, відвідування навчальних занять, консультування; здійснювати навчання педагогізацію викладачів університету через запровадження в навчальний процес навчальної дисципліни «Педагогіка вищої медичної освіти».

Педагогічний супровід особистісного становлення майбутнього лікаря відбувався при дотриманні наступних психолого-педагогічних умов:

1. Забезпечення міждисциплінарного підходу в змісті теоретичної підготовки майбутніх лікарів, який інтегрує педагогічні, психологічні, соціальні та медичні аспекти охорони здоров'я населення. Налагодження міждисциплінарних зв'язків призводить до того, що при розв'язанні проблемних завдань клінічного характеру студенти не можуть перенести готові знання на вивчення нових. Отже, відбувається суперечність між фактично отриманими знаннями та вміннями їх використовувати для вивчення нової дисципліни.

2. Введення у навчальний процес підготовки майбутніх лікарів технологій розвитку критичного мислення як основи діагностування психофізіологічних проблем у пацієнтів.

3. Оволодіння майбутніми лікарями толерантним стилем педагогічного спілкування як основою ефективної взаємодії з пацієнтами. Толерантний стиль спілкування ми розглядаємо як особистісна та професійна якість особистості

У контексті нашого дослідження вивели основні аспекти адаптивно-динамічного навчання студентів-медиків, спрямованого на особистісне становлення майбутнього лікаря, розробле-

них нами у моделі характеристик психологічної особистісної структури (рис. 4).

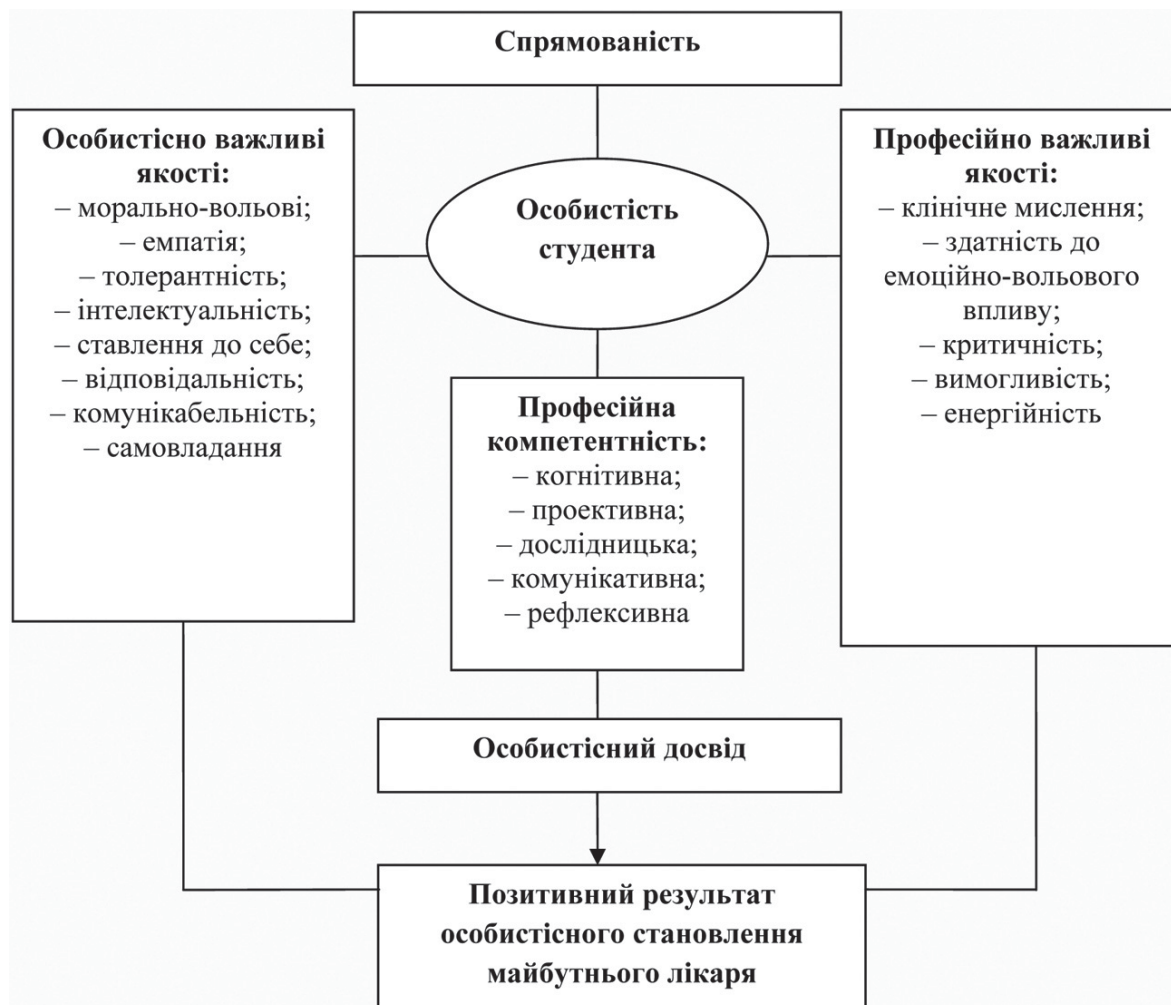

Рисунок 4. Модель розвитку психологічних особистісних структур майбутнього лікаря

Центральною ланкою особистісного становлення є розвиток особистості в процесі професійного навчання, освоєння професії й виконання професійної діяльності. На початкових етапах професійної освіти джерелом професійного розвитку виступає рівень особистісного розвитку. На наступних стадіях професійного становлення співвідношення особистісного й професійного розвитку набуває характеру динамічної цілісності. На стадії професіоналізації професійний розвиток особистості починає домінувати над особистісним і визначати його.

Об'єктами професійного розвитку особистості є її інтегральні характеристики: професійна спрямованість, компетентність, професійно важливі якості й психофізіологічні властивості.

Отже, у медичній діяльності майбутнього лікаря надзвичайно необхідно розвивати особистісно важливу якість – умін-

ня встановлювати контакт. Відсутність у фахівця знань, умінь та навичок професійного спілкування робить лікаря (медичного працівника) професійно малоприсадибним. На нашу думку, особливого значення надають дисципліни психологічного циклу, які потребують значного удосконалення та (адаптації) приведення у відповідність вимогам сучасної медичної діяльності. Це пов'язано з тим, що на всіх етапах лікувального процесу в майбутнього лікаря професійним лікувально-діагностичним інструментарієм виступає спілкування. Означені актуальні проблеми надзвичайно важливі для особистісного становлення майбутнього лікаря, що спонукало нас до розробки авторського підручника «Психологія спілкування» (М.Філоненко).

Концептуальна ідея запровадження науково-дослідної діяльності студентів-медиків полягала у тому, що в умовах розвитку взаємовідносин незалежної України з іншими державами на економічному, соціальному й політичному рівнях, перехід до ринкових відносин господарювання вимагає озброєння майбутніх спеціалістів уміньми вдало використовувати свої знання в практичній діяльності. Нагальною потребою є застосування практики вже на ранній стадії навчання з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності спеціаліста.

Мета впровадження навчальної дисципліни полягає в тому, що навчання буде результативнішим, якщо ґрунтуватиметься на основі принципів, які активізують і роблять вмотивованою пізнавальну діяльність студентів під час організації навчально-виховного процесу; в основу його організації має бути покладено модель, зміст якої ґрунтується на теоретичних і методичних засадах, висновках, рекомендаціях і пропозиціях й враховують специфіку вищого медичного навчального закладу, тобто посилюють професійну спрямованість навчання та розвиватимуть наукову та творчу самостійність студентів під час вивчення наук в аудиторний та в позааудиторний час.

Нами розроблено програму навчальної дисципліни для студентів вищих медичних навчальних закладів «Основи наукових досліджень», вивчення якої передбачає розвиток таких умінь як приймати власні рішення, орієнтуватися в інформаційному просторі, нестандартно вирішувати складні наукові завдання, що дозволить від опанування окремих наукових категорій зробити крок до майбутніх відкриттів у медицині.

Наступним кроком було дослідження комунікативної компетенції, яка розглядалася як особистісно та професійно-важлива якість, що в сукупності з отриманими знаннями з навчально-

го предмета «Психологія спілкування», забезпечить професійну компетентність майбутнього лікаря. Під час дослідження ми переслідували мету: виявити розвиток комунікативної компетентності та компетенції в майбутніх студентів, рівень підготовленості студента-медика до партнерської взаємодії з майбутніми пацієнтами.

Під час вивчення дисципліни «Психологія спілкування» студенти мали можливість набути необхідних теоретичних знань, практичних умінь та навичок професійного спілкування, а отже, позитивно вплинула на формування комунікативних умінь. Нами використовувалися інтерактивні методи навчання: презентації лекцій; використання вправ, ігор, практичних завдань; педагогічні ситуації; професійно зорієнтовані вправи, практичні професійні ситуації, ділові ігри, психологічні тести для самоконтролю. Методика навчання спрямовувалася на розвиток у студентів комунікабельності завдяки проведенню спеціально розробленої системи вправ; у процесі формування спілкування і манери поведінки з пацієнтами студенти обговорювали та коментували ситуації в онкології, педіатрії, акушерстві та гінекології; студенти знайомилися зі стилями спілкування, з механізмами втягування у професійні конфлікти, вивчали способи їх попередження та виходу із них, використовуючи при цьому рольові ігри та ін. На навчальних заняттях майбутні лікарі вільно висловлювали свої думки, ділилися враженнями, аргументували висловлення, а за допомогою різних методик оцінювали власну комунікативну діяльність.

У формуванні комунікативної компетентності майбутнього лікаря посідає значне місце психологічний тренінг, який будемо розглядати в двох аспектах: по-перше, в контексті педагогічного супроводу особистісного становлення, використовуючи його як традиційні методи та прийоми (усні відповіді, виступи, доповіді, бесіди на семінарах і практичних заняттях), так і нетрадиційні (використання активних методів, проведення ділових ігор, аналіз педагогічних ситуацій тощо); по-друге, засобом спеціально організованого тренінгу.

Особливістю психологічного тренінгу є те, що його учасникам пропонується такий спосіб отримання знань, який докорінним чином відрізняється від традиційного. Для нього характерні: самостійність набуття знань, поєднання знань з практикою, осмисленість, особистісна зацікавленість і значимість, емоційне забарвлення. Окрім того, сам характер участі в тренінгу спрямований на особистісну корекцію. Беручи участь в груповій вза-

ємодії, учасники усвідомлюють себе як особистість через колег в групі, тобто діє принцип дзеркального відображення. Отже, психологічний тренінг як форма навчання передбачає отримання знань, як правило, не в готовому вигляді від викладача, а через власне здобування за допомогою педагога тренера.

В основу розробленого нами тренінгу «Розвиток комунікативної компетентності майбутнього лікаря», який упроваджувався в систему підготовки студентів-медиків, покладена система психологічних вправ, запропонована у розробленому автором підручнику «Психологія спілкування». Мета тренінгу полягала у формуванні комунікативної компетентності майбутніх лікарів, позитивної спрямованості міжособистісних стосунків у сфері спілкування, емпатійності, рефлексії, виробленні особистісного комунікативного стилю, усвідомленні необхідності постійного самовдосконалення.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок з цього напрямку.

Реалізація моделі професійної компетентності майбутнього лікаря можлива за умови забезпечення в освітньому середовищі педагогічного процесу на різних дидактико-методичних засадах, якими є: цілісний педагогічний процес: мета, зміст, методи, технологія, контроль і корекція; процес навчання і процес навчання.

Реалізація розробленої моделі здійснювалася у процесі викладання навчальних дисциплін, розробки завдань для фундаментальних (клінічних) дисциплін на лекціях, практичних заняттях, самостійного вивчення студентами навчального матеріалу, проведення навчальних тренінгів.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник /Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376.
2. Максименко С.Д. Загальна психологія : навчальний посібник / С.Д. Максименко. – К., 2004.
3. Максименко С.Д. Психологія учіння людини : генетико-моделюючий підхід : монографія / С.Д. Максименко. – К. : Видавничий дім «Слово», 2013. – 592 с.
4. Максименко С.Д. Педагогіка вищої медичної освіти / С.Д. Максименко, М.М. Філоненко. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 288 с.
5. Неловкіна-Берналь О.А. Педагогічні умови формування професійної спрямованості студентів медичних спеціальностей

тей / О.А. Неловкіна-Берналь //Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2010. – №10 (197), ч.1. – С.12–21.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Goncharenko S. Ukrai'ns'kyj pedagogichnyj slovnyk /Semen Goncharenko. – K. : Lybid', 1997. – 376.
2. Maksymenko S.D. Zagal'na psykologija : navchal'nyj posibnyk / S.D. Maksymenko. – K., 2004.
3. Maksymenko S.D. Psykologija uchinnja ljudyny : genetyko-modeljujuchyj pidhid : monografija / S.D. Maksymenko. – K. : Vydavnychyj dim «Slovo», 2013. – 592 s.
4. Maksymenko S.D. Pedagogika vyshhoi' medychnoi' osvity / S.D. Maksymenko, M.M. Filonenko. – K. : «Centr uchbovoi' literatury», 2014. – 288 s.
5. Nelovkina-Bernal' O.A. Pedagogichni umovy formuvannja profesijnoi' sprjamovanosti studentiv medychnyh special'nostej / O.A. Nelovkina-Bernal' //Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. – Lugans'k, 2010. – №10 (197), ch.1. – S.12–21.

M.M. Filonenko. Organization of adaptive and dynamic training of medical students, aimed at the development of psychological structures of the personality. There have been developed the integrated adaptive and dynamic process of learning of medical students, aimed at the development of psychological personality structures in the course of vocational training, which would take into account and provide the potential formation of all components of their professional competence. The proposed experimental teaching medical students provides active involvement in the training of future professionals and checking the impact of pedagogical support by means of didactics and trainings. The developed adaptive and dynamic training was to create a methodical system of training and appropriate psychological and pedagogical conditions that allowed students to manage students' learning, namely a model of methodical system was created that provided personality development of a future doctor. The model of adaptive and dynamic training a student of higher medical educational institution was developed in account with the systematic and conceptual approaches to the personality development of a future doctor. This model is a complex formation, which includes two units of interconnected multi-components: 1) a component unit of professional competence; 2) a system unit of organizational and pedagogical conditions for the formation of professional competence. We introduced the following subjects: «Scientific Research Students' Activities», «Psychology of Intercourse», «Pedagogy of Higher Medical Education», trainings «Development of communicative skills in future physicians» and «Psychological and pedagogical support in

the development of future doctors in the system competence approach to learning», content and didactic component of these subjects provides the development of psychological personality structures of medical students. The realization of the model of future doctor's professional competence is possible in the educational environment of educational process by means of different didactic and methodological principles, which are the following: an integrated educational process: objectives, contents, methods.

Key words: personal development, modeling, adaptive and dynamic learning process, psychological and pedagogical conditions, profession of a doctor.

Received October 23, 2014

Revised November 19, 2014

Accepted December 09, 2014

УДК:159.923

Т.Б. Хомуленко

kpp.khnpu@mail.ru

М.В. Балушок

balushok-mv@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНОГО КОНФЛІКТУ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Khomulenko T.B. The features of intrapersonal conflict rise in adolescence / T.B. Khomulenko, M.V. Balushok // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University, G.S. Kostiuks Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D.Maksymenko, L.A.Onufriieva. – Issue 27. – Kamianets-Podilskiy : Aksioma, 2015. – P. 594–610.

Т.Б.Хомуленко, М.В.Балушок. Особливості виникнення внутрішньоособистісного конфлікту в юнацькому віці. У статті виявлено психологічні особливості, що обумовлюють виникнення та функціонування внутрішньоособистісного конфлікту «цінності-доступності» в юнацькому віці. Аналіз особливостей виникнення внутрішньоособистісного конфлікту в юнацькому віці за допомогою факторного аналізу показав, що на всіх рівнях внутрішньої конфліктності спостерігаються тенденції до конструктивного або неконструктивного функціонування внутрішньо-

T.B. Khomulenko – the scientific contribution of the co-author is 50% ,

M.V. Balushok – the scientific contribution of the co-author is 50% .